

חסדים^י, שקיומם ע"י ג' הלבושים דמחשבה דיבור ומעשה –
שהעבודה אינה באופן של התחלקות, אלא באופן של בלי גבול,
ומצד העדר ההגבלה ישנה השלימות בכל הקוין.

(משיחות ש"פ ואתחנן, שבת נחמו, ט"ז מנחם-אב תנש"א)

16) אבות פ"א מ"ב.

17) ועד"ז בנוגע ל"סור מרע" – כהמשך המשנה, ואין אתה בא
לידי עבירה" – "ואין אתה בא" דייקא, בדרך ממילא, ללא צורך
להתעסק בשלילת הרע, ואפילו לא "לידי עבירה", שגם דברים שיכולים
להביא לידי עבירה (כמו תאוות היתר) נעשים מושללים בדרך ממילא,
מצד ההסתכלות בעניני הגאולה, מעין ודוגמת המעמד ומצב דימות
המשיח, כפס"ד הרמב"ם (בסיום וחותרם ספרו "משנה תורה") ש"באותו
הזמן . כל המעדנים מצויין כעפר", "כעפר" דייקא, שאין לו שום
חשיבות, כיון ש"לא יהי' עסק כל העולם אלא לדעת את ה' בלבד".

IN LOVING MEMORY OF
Reb Yitzchok Dovber ben Reb Dovid Brown
Passed away on 14 Menachem-Av, 5742

Mrs. Faiga bas Reb Yaakov Brown
Passed away on 19 Elul, 5762

ת. נ. צ. ב. ה.

DEDICATED BY THEIR CHILDREN & GRANDCHILDREN
Dr. & Mrs. Dovid Eliyahu and Sara Malka Brown שיחי
Mr. & Mrs. Uri and Shaina (Helen) Chada Misrachi שיחי
and family

הכתובת להשיג השיחות באינטרנט:
<http://www.torah4blind.org>

ספרי' – אוצר החסידים – ליובאוויטש

לקוטי שיחות

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל
שניאורסאהן

מליובאוויטש

ואתחנן

מתורגם ומעובד לפי השיחות של לקוטי שיחות חלק כד
(תרגום הפשי)

יוצא לאור על ידי
"מכון לוי יצחק"
כפר חב"ד ב'

שנת חמשת אלפים שבע מאות שישים ותשע לבריאה
שנת השישים לנשיאות כ"ק אדמו"ר מלך המשיח
שנת הקהל

ששייכות לזמן הגאולה, כמו הלכות בית הבחירה (שלמדום זה-עתה בימי בין המצרים), וכן הלכות מלכים ומלחמותיהם ומלך המשיח, והן בפנימיות התורה, שנוסף לכך שכללות הלימוד דפנימיות התורה מקרב את הגאולה, „בהאי חיבורא דילך (תורתו של רשב"י) . . יפקון ב' מן גלותא ברחמי"י, יש עילוי מיוחד בלימוד החלקים דפנימיות התורה שמבארים עניני הגאולה.

ומה טוב – שלימוד זה יהי באופן ד„עשרה (ציבור) שיושבים (בהתיישבות וקביעות) ועוסקים (באופן של „עסק) בתורה"13.

. . . ויש להוסיף לימוד והוראה בשייכות לענין הגאולה גם מהתחלת פרק שלישי – „הסתכל בשלשה דברים":

„שלשה דברים" (סתם) – יש לומר, שגם רומז לגאולה השלישית וביהמ"ק השלישי, גאולה משולשת וביהמ"ק משולש, שכולל ב' המעלות דגאולה ראשונה ושני, בית ראשון ושני, ושניהם יחד.

ו„הסתכל בשלשה דברים" – „הסתכל" דייקא, שמורה על העיון וההתבוננות בהעמקה יתירה¹⁴ בענין הגאולה השלישית וביהמ"ק השלישי („שלשה דברים"), מתוך צפי' והשתוקקות מיוחדת, „אחכה לו בכל יום שיבוא"15, שיבוא בכל יום, ביום זה ממש, ועאכו"כ כשעומדים על סף הגאולה, שההסתכלות בשלשה דברים היא ביתר שאת וביתר עוז.

ויש לומר, שההסתכלות בעניני הגאולה השלישית וביהמ"ק השלישי („שלשה דברים") פועלת שלימות בכל עניני העבודה שנכללים ב„שלשה דברים" – ג' הקוין דתורה עבודה וגמילות

יש להבין: מהו הקשר בין דברי רש"י בהמשך פירושו, „כשנתן הקדוש-ברוך-הוא... פתח...", לבין תחילת הפירוש „כתרגומו אתחזיתא", והרי, לכאורה, אלה הם שני ענינים נפרדים: בתחילת הפירוש מובאת המשמעות הפשוטה של המילה „הראת" – „התגלית"16. ואילו בחלק השני של פירוש רש"י מדובר על הפסוק בכלל – שבני ישראל ראו „כי הוי' הוא האלקים...".

וכפי שרואים מסוף דברי רש"י – „לכך נאמר אתה הראת לדעת"17. שהרי, לכאורה, סיום זה הוא מיותר. והכרחי לומר, שרש"י מתכוון להדגיש בכך, שבפירושו אין הוא בא להסביר רק את המילה „הראת", אל „לכך נאמר אתה הראת לדעת", תוכן הפסוק בכללותו.

ואם כך, צריך היה רש"י לחלק את פירושו לשני קטעים – דבור המתחיל – נפרדים: בתחילה היה עליו לצטט ב„דבור המתחיל" את המילה „הראת"18 בלבד, ולומר „כתרגומו אתחזיתא", ולאחר מכן היה עליו לצטט את המילים „אתה הראת לדעת", ולפרט: „כשנתן הקדוש-ברוך-הוא... פתח...".

ג. „הראת" – ענין שונה מ"במצרים לענין"

ויש לומר, שההסבר לכך הוא:

בפסוק הקודם נאמר¹⁹ „או הנסה אלקים לבוא לקחת לו גוי... במסות באותות ובמופתים ובמלחמה וביד חזקה ובזרוע נטויה... ככל אשר עשה לכם ה' אלקיכם במצרים לענין", ולאחר מכן ממשיכה התורה ואומרת „אתה הראת לדעת...".

בפשטות ניתן היה לחשוב, ואכן כך מסבירים מספר מפרשים²⁰, שהמילים „אתה הראת לדעת"

א. פירוש רש"י – יינה של תורה

ידועים דברי אדמו"ר הזקן, ש„פירוש רש"י על החומש הוא יינה של תורה", אשר המשמעות של „יינה של תורה" היא רזין דאורייתא²¹ פנימיות התורה.

כבר דובר פעמים רבות²² על הכלל שקובע רש"י עצמו לגבי פירושו – „אני לא באתי אלא לפשוטו"23 – שאין הוא סותר לכך שגדולי ישראל הצביעו על ה„נפלאות" שבפירוש רש"י על התורה בכל חלקי התורה, הן בחלק ההלכה שבתורה, הן ברמז דרוש וסוד – כי פירוש רש"י הוא בראש ובראשונה פשוטו של מקרא. אלא שב„פשט", שהוא „של המקרא", – ורק לגבי נאמר – יותר מאשר בחלקים של רמז דרוש וסוד – אין מקרא יוצא מידי פשוטו, כלולים (גנוזים) ענינים נפלאים של כל חלקי התורה.

אך מן ההדגשה שלעיל, וכן מדברי של אדמו"ר הזקן – „פירוש רש"י על החומש הוא יינה של תורה" – מובן, שלגבי יינה של תורה" הרי לא זו בלבד שיש רמזים נסתרים וכדומה בדברי רש"י לגבי רזין דאורייתא, אלא, שפירוש רש"י „הוא יינה של תורה", שכל קטע בפירוש רש"י הוא „לא באתי אלא לפשוטו", ויחד עם זאת הוא „יינה של תורה"24.

ובכל אופן, יש קטעים מסויימים בפירוש רש"י על התורה, שבהם רואים בגלוי שהם „יינה של תורה". ואחד מהם הוא פירוש רש"י בפרשתנו על הפסוק „אתה הראת לדעת"25.

ב. „אתה הראת לדעת"

רש"י מצטט את המילה „הראת" ואומר „כתרגומו אתחזיתא", ולאחר מכן הוא ממשיך ואומר „כשנתן הקב"ה את התורה פתח להם שבעה רקיעים, וכשם שקרע את העליונים כך קרע את התחתונים וראו שהוא יחיד, לכך נאמר אתה הראת לדעת"26.

- (1) היום יום ע' כד.
- (2) ראה בארוכה אמרי בינה שער הק"ש ספג"ג ואילך.
- (3) ראה לקו"ש ח"ה ע' ו ואילך.
- (4) בראשית ח, ג, שם, כד. ובכ"מ.
- (5) וראה לקו"ש שם הערה 3 בביאור השייכות המיוחדת ד„יינה של תורה" לפשוטו של מקרא. וראה שם ע' 279 דחלק הרמז והדרוש אינו מוכרח שיהיו בפירוש.
- (6) ד, לה.
- (7) בשי"ד (ע"ה) ע"ה"פ אחרי שמעתיק ל' רש"י (בשינויים קלים), והוא מן המדרש.
- יש שצינו את המקור לפרש"י בפסיקתא רבתי פ' מ"ת בסופו ומדרש שה"ש הוצאת גרינאוט (ירושלים תרנ"ו. תשל"א) בתחלתו ע"ה"פ ישקני. אבל בפסיקתא רבתי הלשון „מיד פתח הקב"ה שבעת רקיעים וגילה עליהם עין בעין כו". ובמדרש שה"ש הלשון „באותה שעה פתח הקב"ה שבעה רקיעים והראה להם לישראל כל מה שיש בתוכן".
- בעקידה פרשתנו סוף שער פח: „ובמדרש מאי דכתיב חלקי

(12) זח"ג קכד, ב – ברע"מ. הובא ונת' באגה"ק שם.

(13) אבות פ"ג מ"י.

(14) ראה שו"ע אדה"ז א"ח סקכ"ח סל"ו. ועוד.

(15) נוסח „אני מאמין" הנדפס בסידורים וכו'. וראה לקו"ש חכ"ג ע' 394.

ה' .. וביום מתן תורה קרע הקב"ה את השמים רבי פנחס ורבי לוי כו' אמרו כשם שקרע את העליונים כך קרע את התחתונים שנאמר אתה הראת לדעת וגו'. אמר להם רואים אתם שאין אחר עמי. ובדברים רבה (הוצאת ליברמן – מכ"י. ירושלים ת"ש) ע"ה"פ שמע ישראל: וביום מתן תורה קרע הקב"ה את השמים והראה לישראל מה שיש למעלה. רבי פנחס .. קרע להם הקב"ה ו' רקיעים וכשם שקרע .. התחתונים שנא' אשר בשמים ממעל ואשר בארץ מתחת אמר להם ראו שאין אחר עמי שנא' אתה הראת לדעת. וראה בהמובא בהערות שם.

(8) ראה במפרשי רש"י (רא"ם, גר"א ועוד) כאן.

(9) בדפוס ראשון „לכך נאמר אתה הראת". אבל בדפוס שני וכו' כ כת"ר רש"י (שתח"י) נעתקה בסוף פירוש רש"י גם התיבה „לדעת".

(10) ולהעיר דבא' מכת"ר רש"י שתח"י הד"ה ברש"י הוא „הראת לדעת", ועפ"י צ"ע השייכות „אתחזיתא" ל„לדעת".

(11) ד, לד.

(12) ראה בעה"ט ד, לד. ראב"ע וספורנו ע"ה"פ. וראה גם ד"ה אתה הראת תרפ"ט (בסה"מ קונטרסים ח"א נו, א) בתחלתו.

הגילוי של „פתח להם שבעה רקיעים...“: הקדוש ברוך הוא לא עשה פעולה חדשה „להראות“ לישראל, אלא, אלא רק הסיר את הכיסוי של „שבעה רקיעים“, ואז ממילא „ראו שהוא יחיד“¹⁷.

ה. „ראו שהוא יחיד“

לפי זה יוצא, שיש הבדל מהותי בהסבר המילים „אתה הראת“ בין פירושם של המפרשים שהוזכרו לעיל, לבין פירוש רש"י:

אם מסבירים שהמילים „אתה הראת“ קשורות לנסים של יציאת מצרים, יוצא, שלבני ישראל נראו הנסים – ולא „הראת“ ש„הוי“ הוא האלקים... – אלא, שמנסים אלו הבינו בני ישראל וידעו – „לדעת“ – ש„ה' הוא האלקים“, וכדברי הסופר שהובאו לעיל „כדי שתתבונן ותדע... כי ה' הוא האלקים“.

ואילו לפי פירוש רש"י נראה לבני ישראל עצם הענין ש„ה' הוא האלקים“, ובלשון רש"י „ראו שהוא יחיד“.

ולכן מסיים רש"י ואומר „לכן נאמר אתה הראת לדעת“. בכך לא זו בלבד שרש"י מדגיש שדוקא על מאורע זה „לכן“, „נאמר אתה הראת לדעת“, ולא על הנסים שסופרו בפסוק הקודם, אלא בכונתו להדגיש גם, שלפי הסבר זה משתנה גם המשמעות של המילים „הראת לדעת“, ואין אלה שני ענינים שונים („הראת“ – את הנסים, ועל ידי כך תוכל להגיע לידי „לדעת כי ה' הוא האלקים“), אלא זהו ענין אחד: האפשרות „לדעת כי ה' הוא האלקים“ היא באופן של „הראת“ – „ראו שהוא יחיד“.

ו. „אין עוד מלבדו“

הסבר נוסף לכך שרש"י אינו מבאר שהמילים „אתה הראת“ אמורות לגבי הנסים שבמצרים, או לגבי מן השמים השמיים על קולו... ועל הארץ... – רומז רש"י בדבריו „וראו שהוא יחיד“, שזוהי המשמעות של „אין עוד מלבדו“:

הנסים שבמצרים הוכיחו ש„אני ה'“¹⁸, ולא אחר ח"ו – „הוי“ הוא האלקים כנאמר מספר פעמים על המצרים „וידעו מצרים כי אני ה'“¹⁹, וכדומה. אך בכל זאת, אין מנסים אלו הכרח ש„אין עוד מלבדו“²⁰, כי ייתכן, שאמנם, הקדוש ברוך הוא גדול וחזק מכולם, ולכן אין אף אחד יכול לעכבו, ושום דבר אינו יכול ח"ו להפריעו בעשיית הנסים „לבוא לקחת לו גוי מקרב גוי“ וכדומה, אך אין

מהות המשך לפסוק הקודם, ומוסבות על הנסים והנפלאות¹³ אשר עשה הקדוש ברוך הוא „במצרים לעיניך“, ובלשון הספורנו¹⁴: „את כל אלה הראך האל יתברך, לדעת, כדי שתתבונן ותדע בלי ספק כי ה' הוא האלקים...“.

ואת זה שולל רש"י בפירושו „כשנתן הקדוש ברוך הוא את התורה פתח...“ רש"י שולל את האפשרות שהמילים „אתה הראת...“ קשורות לאותות ולמופתים, „אשר עשה לכם ה' אלקיכם במצרים לעיניך“, המוזכרים בפסוק הקודם, וכן, לפי דבריו, אין הכוונה לנפלאות המופיעות בפסוק הבא¹⁵, המדבר על מתן תורה, „מן השמים השמיים... ועל הארץ הראך...“ – אלא הוא מסביר ש„אתה הראת“ הוא ענין חדש, שבא לספר על מאורע שונה שהתרחש בשעת מתן תורה – „פתח להם שבעה רקיעים...“.

וההכרח להסביר לפי פשוטו של מקרא שהמילים „אתה הראת“ אינן מוסבות לנאמר לפני כן ולא לנאמר לאחר מכן, אלא הן ענין בפני עצמו. נובע מהמילה „הראת“, כפי שיוסבר להלן.

ד. הסרת הכיסוי, ולא פעולה חדשה

התורה מתבטאת בפסוק זה בלשון „אתה הראת“, ולא „אתה ראית“. כלומר, מודגש שהיתה כאן פעולה של הוולת „להראות“. ולכאורה, אין מובן, מדוע מדגישים את מקבל הפעולה – אתה – ולא את עושה הפעולה. לכאורה, צריך היה לומר „הקדוש ברוך הוא הראה לך“, כפי שנאמר לפני כן „אשר עשה לכם הוי“, ואף לאחר מכן¹⁵ „השמיים על קולו... הראך את אש...“?

מכך¹⁶ מסיק רש"י, שבפסוק זה מדובר על „הראת“ אחר, שבו מודגש שהייתה זו פעולה של „להראות“, אך יחד עם זאת לא היתה זו כפעולה ממש, כמו „הראך“, אלא באופן שהחידוש העיקרי הוא מצד מקבל הפעולה – „אתה“: המראה רק ביטל דבר מה שהפריע לראות, ופעולתו התבטאה בביטול הגורם המונע את הראיה.

ולכן מסביר רש"י שאין מדובר כאן על הנסים והנפלאות שהראה הקב"ה לישראל, שזוהי פעולה כפשוטה, עשיית פעולה ממש, אלא שכאן מדובר על

(13) וכן משמע בתיב"ע כאן: „אתה הראת“ ית פרישתא האל, ובפי' יונתן: נסים ונפלאות אלו. ובבחי' כאן: אתה הראת אותות ומופתים שמתוכם תוכל לדעת. ולכאורה כן משמע שמפרש בספר זכרון על פרש"י „אתה הראך הראך כזו כדי לדעת כו". וצ"ע.

(14) עה"פ.

(15) ד, לו.

(16) וראה גם דבק טוב ובאר מים חיים (לאחי המהר"ל) לפרש"י כאן.

לפעולותיו של בעל ההילולא דעשרים באב) בהפצת התורה והמעיינות חוצה, מארחת ומכבדת את תלמידיו ושלוחיו וההולכים בדרכיו ואורחותיו בהפצת התורה והמעיינות חוצה –

ש„נפלאות“ אלו (שכבר ראו בפועל) מעוררים ומדגישים שתיכף ומיד רואים הפלא הכי גדול – גאולה האמיתית והשלימה עלי' נאמר, „כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות“, „נפלאות“ גם בערך ליצי' מ'.

... ובנוגע לפועל:

כיון שנמצאים על סף הגאולה האמיתית והשלימה שבה יהיו כל הענינים באופן של בלי גבול – צריכה להיות ה„טעימה“ (בערב שבת, ש„טוב לטעום מכל תבשיל ותבשיל“⁸) מהבלי גבול דהגאולה, ע"י ההוספה בעניני התומ"צ באופן שלמעלה ממדידה והגבלה.

ובפרטיות יותר – הוספה בלימוד התורה („מוסיף לילות על הימים לעסוק בתורה“⁹) הן נגלה דתורה והן פנימיות התורה, כולל לימוד עין יעקב, אגדה שבתורה, ש„רוב סודות התורה גנוזין בה“¹⁰, ועוד ועיקר, לימוד פנימיות התורה, כדברי האריז"ל (שיום ההילולא שלו בחמשה מנ"א) ש„בדורות אלו האחרונים מותר ומצוה לגלות זאת החכמה“¹¹, ובמיוחד לאחר שנתבארה בתורת החסידות באופן ששייך להבנה והשגה דכאו"א מישראל,

והדגשה מיוחדת על ההוספה בלימוד התורה בעניני הגאולה – הן בנגלה דתורה, ובפרט בספרו של הרמב"ם שכולל גם ההלכות

(6) מיכה ז, טו.

(7) ראה אוה"ת נ"ך עה"פ (ע' תפז). וש"נ.

(8) שר"ע אדה"ז אריח סריס רנ.

(9) פרש"י תענית שם.

(10) תניא אגה"ק סכ"ג.

(11) שם סכ"ז (קמב, ב).

(17) להעיד שבב' מכת"ר רש"י שח"י „והראה להן (לישראל) שהוא יחיד“.

(18) ראה לדוגמא: וארא ו, ז. בא י, ב.

(19) ראה לדוגמא: וארא ו, ה. בשלח יד, ד.

(20) נוסף ע"ז ששם הוא הכל בבחי' ידיעה כנאמר כמ"פ וידעם וידעו כו' ולא ראי'.

הוספה

בשורת הגאולה

לד.

דובר כמ"פ בתקופה האחרונה שלפי כל הסימנים נמצאים אנו ב"שנה שמלך המשיח נגלה בו"י (נוסף על החשבון דערב שבת לאחר חצות שמתחיל בשנת ה'תשנ"א) – כמרומו בהר"ת (שנתפשת בכל ישראל) "הי' תהא שנת נפלאות אראנו", ובפרט שבמשך השנה ראו בפועל (ויראו עוד) כו"כ מאורעות שהם "נפלאות", ויתירה מזה, שכל א' מהם הוא באופן של "פלא" גם ביחס לה"פלא" שלפניו, פלא לגבי פלא שמעורר התפעלות חדשה.

– כולל גם ה"פלא" שמתרחש בימים אלו ממש: כינוס אנ"ש והשלוחים שיחיו במדינת רוסיא, שהתכנסו מכו"כ מקומות (גם משאר מדינות שבעולם) בעיירה ליובאוויטש, כולל גם כדי להשתטח על ציוני קודש של רבותינו נשיאנו ששם מנוחתם כבוד, וגם על הציון הק' של אאמו"ר ז"ל (שיום ההילולא שלו, עשרים באב, מתברך מיום הש"ק זה), ונוסף לזה, מתכנסים בעיר הבירה דכל המדינה, מאסקווא כדי להתייעץ ולהתדבר יחדיו ("איש את רעהו יעזורו", מתוך אהבה ואחדות, "כאיש אחד בלב אחד") ולקבל החלטות טובות להוסיף ביתר שאת וביתר עוז בהפצת התורה והיהדות והפצת המעיינות חוצה בכל המדינה ובכל העולם כולו, ויה"ר שיהי' הכינוס בהצלחה רבה ומופלגה, ובאופן של הוספה כפולה ומכופלת, דמוסיף יוסיף²⁶, ועד להוספה שלמעלה ממדידה והגבלה – שמאורע זה הו"ע של "נפלאות", שאותה מדינה שלחמה נגד פעולותיו של כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו (ועד"ז בנוגע

לכסות²⁶ – ואב לכולם, הביטוי הנפוץ במקומות רבים – קריעת גזר דין²⁷.

ההבדל בין שני ענינים אלו בעבודת הרוחנית של האדם הוא:

בעבודת האדם בעולם יש באופן כללי שני אופנים – דרך עבודה אחת היא עבודה הדורשת "פתח", והדרך השניה דורשת עבודה של "קרע".

זהו ההבדל בין עבודת ה"בירורים" לבין עבודת הנסיונות²⁸: העבודה בעניני העולם בכלל היא עבודת הבירורים, כאשר עוסקים בדברים גשמיים, וצריך "לפתוח פתח" ולגלות את תכליתם, שנבראו לשמש את קונם, וכן לגלות את הניצוץ האלקי שבהם, שהוא המציאות האמיתית של כל דבר שבעולם.

אך לפעמים, ממנה ה' אלקים אתכם...²⁹ האדם נתקל בנסיון, המסתיר ומעלים על האלקות, והחיות האלקית שבנסיון נפלה למטה ביותר עד כדי כך שהיא נעלמת ומוסתרת לחלוטין. וכדי שניצוץ אלקי זה יתגלה, אין די בעבודה של "פתח", אלא יש צורך בעבודה של "קרע" – לקרוע ולבטל את ההסתרה.

ההבדל בין אופני עבודה אלו אינו רק לגבי ה"חפצא", הדבר שבעולם, אלא גם ובעיקר בעבודת האדם, ה"גברא" בתוך עצמו:

עבודת הבירורים של האדם בתוך עצמו היא באופן של "פתח" – הוא מגלה את כחותיו, המוחין והמדות, החל בהתבוננות בתפלה וכדומה המביאה לידי בירור הנפש הבהמית, ולאחר מכן בירור וזיכוך חלקו בעולם על ידי כוונה לשם שמים באכילתו ובשאר צרכיו.

עבודת הנסיונות של האדם בתוך עצמו היא – "קרע": הוא פועל להיפך מהרגלו ותכונותיו, עבודה של מסירות נפש למעלה מהגבלות, ובעבודה זו – כשם שקרע את העליונים כך קרע את התחתונים, בדיוק כפי שהוא אינו מתחשב במגבלות, ומבטל את ההעלמות והמסכים של כוחותיו העליונים – תענוג, רצון, שכל ומדות – כך הוא מבטל גם את המסכים של כוחותיו התחתונים – של מגבלות הגוף והנפש הבהמית.

וכאשר היהודי עומד בנסיון, ומתגבר נגד כל מונע – אזי קורע כל המסכים ומסתירים ומעלמים אור וחיות ה' ונמצא שיוצא אור וחיות ה' מן ההעלם אל הגילוי³⁰.

(26) כטענת הים (שמות רבה פכ"א, ו. ראה המשך והחרים תרל"א ע' כג"כ).

(27) ר"ה טז, ב. ובכ"מ.

(28) בכל הבא לקמן – ראה לקו"ת ראה יט, ב ואילך. דרמ"צ קפו, א ואילך. סה"מ פר"ת ע' קו ואילך. ד"ה כי מנסה תש"ח. ועוד.

(29) ראה יג, ד.

מכאן הכרח שאין שום מציאות אחרת ח"ו שהיא בעלת כוח ויכולת, אם כי פחותה משל ה'.

דווקא במתן תורה, כאשר "פתח להם שבעה רקיעים..." – וראו שהוא יחיד" – שלא זו בלבד שאין שום מציאות של כוח שיכול ח"ו להשתוות אל הקדוש-ברוך-הוא, אלא שאין כלל מציאות אחרת חוץ ממנו – ראו שהוא יחיד" – שאין כלל מישוהו אחר בעליונים ובתחתונים, אין עוד מלבדו".

ז. "פתח" או "קרע"?

אך יש להבין את השינוי בניסוח בפירוש רש"י: בתחילת דבריו הוא אומר "פתח להם שבעה רקיעים", ומיד לאחר מכן הוא ממשיך ואומר "וכשם שקרע את העליונים כך קרע את התחתונים"?

ניתן היה לומר, שהביטוי "פתח" (בדומה ל"נפתחו השמים ואראה מראות אלקים"²¹) מתאים לגבי העליונים – שבעת הרקיעים, אך לא לגבי ה"תחתונים".

אבל, כאמור, בתחילה אומר רש"י "פתח להם שבעה רקיעים", ואחר כך הוא ממשיך "וכשם שקרע את העליונים..." – אם ההבדל בין הביטויים נובע מההבדל בין "עליונים" לבין "תחתונים", צריך היה רש"י לומר "וכשם שפתח את העליונים כך קרע את התחתונים".

אך מכיון שרש"י משנה בלשונו לגבי העליונים עצמם, מובן, שבעליונים עצמם היו שתי פעולות – הן "פתח" והן "קרע". ואילו בתחתונים היתה פעולה אחת בלבד – "קרע".

ובכך רואים את "ינה של תורה" אשר בפירוש רש"י, כדלקמן.

ח. עבודת בירורים ועבודת הנסיונות

הביטוי "פתח" מבטא ענין של תיקון, הוספת שלמות, חידוש שלמות²² על ידי פתיחת דבר מסוים,

ואילו הביטוי "קרע" מבטא ביטול דבר, אשר משום כך קריעת בגד מבטלת אותו²³ או את חשיבותו²⁴, קריעת²⁵ ים סוף מבטלת את מהות הים

(21) יחזקאל א, א. ולהעיר מנה ז, יא: וארובות השמים נפתחו.

ולהעיר מדב"ר פי"א, ה: ויבקעו כל השערים שבשמים ותהומות ויראו שאין זולתך כו'. וראה שינויי הלשונות במדרשים דלעיל הערה 7.

(22) נפתח התסום (נדה ל, ב), ענין פתח בבית, ר"ש פתח (דרך חודש – ד"ה כאשר השמים החדשים תרע"ח). ועוד.

(23) ראה כלים ספכ"ז. תוספתא כלים ב"ב פ"ה, א.

(24) ראה תצוה כה, לב. רש"י ובהים יח, ריש ע"ב.

(25) משא"כ הענין דבקיעת ים סוף וכו' (ראה המשך והחרים שננסך בהערה הבאה).

(1) יל"ש ישעי' רמז תצט.

(2) ראה סה"ש ה'תש"נ ח"א ע' 254. וש"נ.

(3) ישעי' מא, ו.

(4) פרש"י יתרו יט, ב.

(5) תענית בסופה.

טו. עבודה של "קרע" מביאה לגילוי אלקות

לפי כל האמור לעיל מובן גם לגבי גילוי האלקות שבאמצעות עבודת האדם:

כשם שבמתן תורה, הרי באמצעות "קרע..." נגמר "אתה הראת לדעת" – "ראו שהוא יחידי", גילוי העצמות באופן של ראייה המביאה לידי ידיעה והכרה שכלית – "לדעת" – כך גם בעבודת האדם, דווקא בעבודה של "קרע" את העליונים ואת התחתונים, עבודה שמעל למדידה והגבלה, עבודת הנסיונות שבדרגת היחידה שבנפש, ה"קורעת" את כל המגבלות והמסכים של עליונים ותחתונים, מביאה לידי גילוי דרגת, "יחיד" עצמות אין סוף ברוך הוא, וזה מביא לידי "לדעת" (כי מנסה... לדעת), שנעשית "דעת והשגה והרגשה בו יתברך בבחינת ראייה"⁵⁸, "הכרה באלקות כאילו רואה בראיה חושית"⁵⁹.

ודוקא באמצעות עבודה זו, שהיא בעיקר בתקופת הגלות⁶⁰, מחישים יותר את ביאת משיח צדקנו, ואז יהיה "ונגלה כבוד ה' וראו כל בשר"⁶¹,

(57) להעיר מההמשך דפתגם אדה"צ בהיום יום שם: "פרש" אוריף חומש איז יינה של תורה פותח חלב ומגלה אהבה ויראה עצמיות. וי"ל שנרמזו כאן ב' הענינים הנ"ל: בחי' "פוחת הלב" הוא מה ששייך לגילוי, ומגלה אהבה ויראה עצמיות" בא ע"י "קרע", קריעת כחות הנפש ולבושי הנפש.

(58) לקו"ת ראה יט, סע"א. וממשיך "שהדעת הוא נמשך מבחי' ראי' כדכתיב אתה הראת לדעת שהוא בחי' ומבשרי אחזה אחזה ממשי". וראה בשאר המקומות שבהערה 28.

(59) ד"ה כי מנסה שם רפ"ח. ועד"י בשאר המקומות שבהערה שם.

(60) סה"מ פר"ת שם. ד"ה כי מנסה שם ספ"ו. ובכ"מ. (61) ישע"מ ה, מ.

ראיית המהות, "עין בעין יראו"⁶² בראיה חושית⁶³. אך אז לא יהיה הגילוי באופן של "קרע", כי אז "יזדכך גשמיות הגוף והעולם"⁶⁴, עצמותו יתברך תתגלה בתוך מציאות העולם עצמו, שמציאותו האמיתית של הישות של הנבראים⁶⁵ היא הישות האמיתית⁶⁶ –

במהרה בימינו ממש, בבנין בית המקדש השלישי, שיהיה אבני גזית⁶⁷, המזבח עץ⁶⁸ וכו', ויחד עם זאת – מקדש אדני' כוננו ידיך⁶⁹.

(משיחות ליל שמחת תורה תשל"ט, ליל יום שמחת תורה תשמ"ג)

(62) שם נב, ח. (63) תניא פל"י. וראה גם המשך תער"ב ח"א ע' שנו. ע' תנו. ח"ב ע' תתקל ואילך. ע' תתקצו ואילך. סה"מ תש"ד ע' 220. ועוד.

(64) תניא שם. וראה במקומות שבהערה שלפנ"ו. (65) כי בהעלם וההסתרה דתחתונים – מציאות היש – ב' ענינים (ראה לעיל ס"ט), ובלישון תתניא (פל"י): א) "אין תחתון למטה ממנו בענין הסתר אורו ית' וחשך כפול ומכופל", עד שבהרגשתו, "מציאותו הוא מעצמותו", ב) "עד שהוא מלא קליפות וס"א שהן נגד ה' ממש כו'. ולעת"ל כיון שיוזכר גשמיות הגוף והעולם, הרי זה שהוא, מלא קליפות וס"א שהן נגד ה' ממש" יתבטל לגמרי, אבל מציאות התחתונים (גשמיות העולם) לא תתבטל (שהרי לא יתבטל אז הצמצום), אלא שיתגלה שמציאות היש (וההרגש דמציאותו מעצמותו – ראה בהנסמן לעיל הערה 34. ד"ה מצה זו תש"ז פ"ב. ובכ"מ) היא (מבחי') יש האמיתי. ראה בהנסמן בהערה הבאה. (66) ביאורי חזק בשלח ד"ה כגונגז דלעילא קרוב לסופו (מג), ג ואילך. ובכ"מ. וראה ד"ה ולקחתם לכם תרס"א. (67) יחזקאל מ, מב. (68) שם מא, כב. (69) בשלח טו, יז. פרש"י עה"פ. וראה חז"ג רכא, א.

לזכות

כ"ק אדוננו מזרנו זרבינו מלך המשיח

ויהי' שעי' קיום הוראת

כ"ק אדמו"ר מלך המשיח (בשיחת ב' ניסן ה'תשמ"ח)

להכריז יחי', יקויים הבטחתו הק',

שההכרזה תפעל 'ביאת דוד מלכא משיחא'

יחי אדוננו מזרנו זרבינו מלך המשיח לעולם ועד

ט. גילוי אלקות ב"תחתונים על ידי "קרע"

בדומה לשני אופנים אלו בעבודה הרוחנית, כך יש הבדל באופן כללי בין הדרך שבה מתגלה האלקות באמצעות ה"עליונים" או באמצעות ה"תחתונים":

העולמות ה"עליונים" מגלים אלקות מצד עצם מציאותם, באופן של "פתח". כפי שנאמר לגבי מציאות השמים כפשוטם³¹, "השמים מספרים כבוד א"ל ומעשה ידיו מגיד הרקיע", "השמים עצמם מספרים" ומגלים, "כבוד א"ל", וה"רקיע", "מגיד" את, "מעשה ידיו" של הקדוש ברוך הוא. וכך לגבי כל ה"עליונים" – מציאותו של כל עולם וכל דרגה מגלה ענין נוסף באלקות, וכל זאת נכלל בענין האור³²: כשם שמציאות האור עצמה מגלה את המאור, כך עצם המציאות של העולמות והספירות שלמעלה מגלה את האלקות.

ואילו ה"תחתונים", ובמיוחד מציאות היש, הרי לא זו בלבד שאין הם מגלים אלקות, אלא להיפך, כל מהותם של מציאות הישות היא שמקורה האלקי אינו מורגש בה, עד אשר עלולים לחשוב שמציאותה נובעת ח"ו מעצמה, ושדבר זה אינו "עלול מאיזה עילה שקדמה לו"³³. ויוצא מכך, שמציאותם של ה"תחתונים" מציאות היש "מספרת", כביכול, שריא קיימת.

ולמרות שמציאות זו מחייבת הכרה במציאותו של בורא³⁴ שהוא מחוייב המציאות, "שמציאותו הוא מעצמותו ואינו עלול מאיזה עילה שקדמה לו ח"ו ולכן הוא לבדו בכוחו ויכולתו לברוא יש מאין ואפס המוחלט ממש, בלי שום עילה וסיבה קודמת ליש הזה", כמבואר באגרת הקדש³⁵ – הרי לענין זה מגיעים על ידי לימוד והסקה בדרך הגיונית בשכל האדם, ולא על ידי שמציאות זו מגלה, את האלקות, אלא, להיפך, בהסתכלות על מציאות זו רואים מציאות שהיא נפרדת וקיימת בפני עצמה³⁶,

ולכן, גילוי האלקות ב"תחתונים" הוא באמצעות שבירת וביטול מציאותם – "קרע". ולכן מתבטא רש"י בפועל "פתח" רק לגבי ה"עליונים" – שבעת

(30) לקו"ת שם יט, ג. ועד"י בשאר מקומות שבהערה 28. (31) תהלים יט, ב. וראה בארוכה סידור קעה, סע"א ואילך (בביאור חז"ב קלו, ב ואילך). רשימות הצ"צ (יחל אור) על הפסוק. וש"נ. (32) ראה ד"ה כי מנסה הנ"ל פ"ב, "דכל ענין המציאות למעלה הוא אור .. למעלה הגם שישנם נבראים וענינים כמו נשמות ע"ס מלאכים היכולות ומזלות אמנם כולם הם בבחי' המציאות שלמעלה דהמציאות שלמעלה הם אורות". (33) אגה"ק סי' כ (קל, ב). וראה במקומות שבהערה הבאה. (34) ראה בארוכה המשך תער"ב ח"ב ע' א'קמד ואילך. ד"ה תקעו תרצ"ד (סה"מ תשי"א) פ"ד. ועוד. (35) ראה סה"מ תרע"ח ע' ק"ג.

הרקיעים – ולא לגבי התחתונים, כי מהותם של ה"תחתונים" היא "בענין הסתר אורו יתברך וחושך כפול ומכופל עד שהוא מלא קליפות וסטר אחרא שהן נגד ה' ממש ולומר אני ואפסי עוד"³⁶, וגילוי אלקות כאן אינו נעשה על ידי "פתח" – על ידי גילוי הטוב והקדושה הטמונים שם, אלא על ידי שבירת וביטול חשיבותה של מציאות זו³⁷, כדלעיל.

י. במתן תורה "קרע" גם את ה"עליונים"

למרות זאת, לגבי ה"עליונים" אין רש"י מתבטא רק בפועל "פתח", אלא גם ב"קרע", כי בשביל ההתגלות האלקית שהיתה, "כשנתן הקדוש ברוך הוא את התורה" צריכה היתה להיות פעולה של "קרע" לא רק של ה"תחתונים", כי אם גם של ה"עליונים".

ההסבר לכך הוא: ידוע פירושו של אדמו"ר הזקן³⁸ למילים "אתה הראת לדעת": "אתה – עצמות אין סוף ברוך הוא, הראת – התגלית, לדעת – שידעו ויכירו אותך".

ויש לומר, שכאשר רש"י מדייק ואומר "ראו שהוא יחידי", הוא רומז בכך לפירושו הנ"ל של אדמו"ר הזקן – כי המשמעות של יחיד, שנעלית לחלוטין מ"אחד" אשר ייתכן שיש שני לו³⁹, ובודאי נעלית מ"ראשון" המחוייב קיום של "שני", קשורה לדרגה של עצמות אין סוף ברוך הוא⁴⁰.

וזהו ההסבר לפרטים שצויינו לעיל לגבי אופן ההתגלות:

א) ההתגלות באה באופן של "הראת" – מאליה, כי בדרגה של עצמות אין מתאים להתבטא בלשון של פעולה, וגילוי העצמות נעשה בדרך ממילא⁴¹.

(36) תניא פל"י. (37) ראה בארוכה לקו"ש [המתורגם] ח"ז ע' 22 ואילך. (38) סה"מ תש"ד ע' 220. ועד"י הוא שם ע' 54. ועד"י ברד"י אתה הראת תרפ"ט שם ובסה"מ ה'ת"ש ס"ע 146. ובסה"מ ת"ש שם מתחיל בפ' התרגום, ויתרגם את אתחזיתא למדע .. דו האסט ויך באוויין אז מען זאל דיר וויסן, וממשיך. והוא כמו שפירש רבנו נ"ע". וכנראה שמפרש גם בתרגום ש"אתה" קאי על הקב"ה. ולכאורה לא כן הוא לפרש"י כנ"ל ס"ד. וכמפורש בספר זכרון. ואכ"מ. (39) כמ"ש: יום אחד (ואח"כ) .. יום שני, שלישי וכו' (בראשית א, ה. ח. יג). (40) ראה בהנסמן לקמן הערה 51. ובכ"מ. (41) וגם בענין ההתרוות שמצד העצמות נאמר הוא ציוה ונברא דהיינו עצמותו ומהותו ית' צוה ונברא ולא שברא .. רק כאלו צוה ונברא ממילא כו' (תנ"א צו, ג. לקו"ת ראה כו, סע"ג. וראה לקו"ת שה"ש יד, ג. ולהעיר מד"ה ע"כ יאמרו המושלים תרצ"א, ובכ"מ, שגם ההתרוות שמצד שם הוי' היא בדרך ממילא). וראה גם לשון הרמב"ם בריש בל' יסוה"ת שכל הנמצאים, לא נמצאו אלא מאמיתת המצאו" (ראה המשך תרס"ז ע' שגם ואילך. ועי"ש ע' תסח).

(ב) הענין של „לדעת“ נעשה באופן של „הראת“ – „ראיה חושית“⁴², כי אופן הגילוי של דרגת העצמות הוא דוקא אופן של ראייה, ולא הבנה שכלית⁴³.

וכיון שבמתן תורה היה גילוי העצמות⁴⁴, לכן „כשם שקרע את העליונים, כך קרע את החתונים“, כפי שיוסבר להלן.

יא. מציאות יחידה או מציאות אמיתית אחת?

ההסבר לכך הוא:

בהלכות יסודי התורה⁴⁵ מביא הרמב"ם את סיום הפסוק „אתה הראת לדעת...“ לאחר ההלכות העוסקות במצוה של ידיעת „מציאות הא-ל“, ואלה דבריו: „הוא שהנביא אומר וה' אלקים אמת, הוא לבדו האמת ואין לאחר אמת כאמיתתו, והוא שהתורה אומרת אין עוד מלבדו, כלומר אין שם מצוי אמת מלבדו כמותו“.

פירוש זה ל„אין עוד מלבדו“ הוא בתוכן שונה לחלוטין מפירוש רש"י:

לפי הרמב"ם, המשמעות של „אין עוד מלבדו“ היא שיש, כביכול, מציאות מלבדו, אלא ש„אין שם מצוי אמת מלבדו כמותו“. ומובן ההכרח לפירוש זה של הרמב"ם, כמוסבר במספר מקומות⁴⁶: אם נסביר, כפי שמשמע, לכאורה, מן המילים „אין עוד

וענין שדברך ממילא שמצד העצמות הוא לא רק באופן שנמצא הנפעל, אלא גם באופן הכרת הנפעל, היינו באופן שהאדם יודע ורואה את התגלות העצמות. ראה „הדרן“ על הרמב"ם (קיד", תשמ"ה – משיחת י"ט כסלו תשל"ה) הערה 112 – בביאור דברי הרמב"ם בחותם ספרו „וידועים דברים הסתומים“, ולא „וידוע“, כי הידיעה בדברים הסתומים, בבחי' אינו מצוי, באה כמו בדרך ממילא. ואכ"מ.

(42) הנביא שם.

(43) ראה המשך תער"ב ע' שכו. שנו. ועוד.

(44) ועפ"י זיתקא מה שבפסוק זה דוקא מודגש ברש"י שהוא „יינה של תורה“, כי „בנוסף לזה שבפסוק זה נאמר הענין דאחרות הוי', „אין עוד מלבדו“, שהוא הוא הענין המדובר ומבואר ב„יינה של תורה“, דין דאורייתא בכלל, הדין ההגבלה וההתחלקות דחלקי התורה שחלקי הפשט רמו ודרוש הם בגילוי וחלק הסוד הוא כהעלם – זה מצד סדר ההשתלשלות שבתורה, אבל מצד עצמותו ית' שנתגלה במדת, שעי"ז נתגלה עצם ומהות התורה, בחי' יחידה שבתורה, לא קיימת התחלקות, וגם חלק הסוד הוא בגלוי בפשט. ראה בארוכה קונטרס ענינה של תורת החסידות פ"ו ואילך.

(45) פ"א ה"ד.

(46) ראה ראש אגנה (להר"י אברבנאל) פ"כ ד"ה ואמנם מה שהביא. וראה גם ד"ה מי כמוכה תרכ"ט. המשך תרס"ז ע' תלב. המשך תרס"ב ח"ב ע' א'קמב. סה"מ תרמ"ג-ד' ע' צה. סה"מ תשי"א ע' 8. ועוד. וראה בפרטיות „הדרן“ על הרמב"ם שם ס"ב.

(*) לא רק שישנה שייכות מיוחדת ביניהם. שלכן חלק הסוד שייך דוקא לחלק הפשט. כמבואר במקומות שבהערה 5. וש"נ. אבל עפ"י אינו מובא עדיין מה שרש"י „אין יינה של תורה“.

מלבדו“ בפשטותן, שאין שום מצוי מלבדו, יוצא, שהעולם אינו קיים כלל, ואי אפשר לפרש כך, שהי' אם כך אין כלל קיום וחשיבות בעשית מצוות, אשר כל מהותן היא קיום מצוה על ידי נטילת חפץ כלשהו בעולם והמשכת קדושה בתוכו.

לכן אומר הרמב"ם „כלומר“, שהמשמעות של „אין עוד מלבדו“ איננה שאין כלל מציאות אחרת מלבדו, אלא „אין שם מצוי אמת מלבדו כמותו“. זאת אומרת, העולם הוא מציאות, אך אין זו מציאות אמיתית⁴⁷ ואפילו לא „כמותו“.

לפי ההסבר הפנימי לפירוש רש"י – „וראו שהוא יחיד“, יוצא, שהמשמעות של „אין עוד מלבדו“ היא, שלא זו בלבד שהעולם איננו מציאות אמיתית, אלא שה' יתברך הוא המציאות האמת והיחידה, ואין כלל מציאות אחרת מלבדו.

ולכאורה: כיצד מתאים פירוש זה לכל הענין, שהתורה והמצוות קשורות לקיום העולם, כדלעיל?

ויש לומר, שההסבר לכך הוא: המושג של „הוא יחיד“ מקורו בבחינת „יחיד“, שהיא ההתגלות של עצמות אין סוף ברוך הוא, כמובא לעיל בפירושו של אדמו"ר הזקן, ולגבי דרגה זו של עצמות אין סוף ברוך הוא – „אין שום מציאות כלל“⁴⁸.

יב. הרמב"ם – „מצוי ראשון“; רש"י – דרגת עצמות

וזהו ההבדל בין פירוש הרמב"ם לבין פירוש רש"י:

הרמב"ם מדבר על המושג „אין עוד מלבדו“ כפי שהוא בענין של הלכה ונוגע להלכה. וכיון שההלכה קשורה למציאות העולם, שבאמצעותה מקיימים את הלכות התורה, כך שההלכה יוצר את מציאות העולם למפרע⁴⁹. – לכן מבאר הרמב"ם „אין שם מצוי אמת מלבדו כמותו“.

והכוונה לדרגה האלקית אשר השפילה את עצמה, כביכול, אל הבחינה של „מצוי ראשון“ כדי להמציא את כל הנמצאים⁵⁰. ובדרגה זו יש „מקום“ למציאות העולם.

אך כיון שלעולם אין מציאות עצמאית, אלא רק מצד הקדוש-ברוך-הוא, שהוא „מצוי ראשון“, לכן אין הוא מציאות אמיתית.

(47) ראה בפרטיות הביאור בזה במקומות בדא"ח שבהערה שלפנ"ו.

(48) המשך תרס"ז שם. ובלשון הרמב"ם שם ה"ב „אין דבר אחר יכול להמצאות“.

(49) להעיר עדי"ז גם לאחר הבריאה – ממדול" (ויק"ר פכ"ז,

ב. במדב"ר פ"ד, ב. ועוד) עדי"ז מי הקדימני ואשלם.

(50) לשון הרמב"ם ריש הל' יסוה"ת. וראה בארוכה „הדרן“ שם ס"ח.

לעומת זאת, רש"י מפרש את הפסוק לפי פשוטו של מקרא – שהקדוש-ברוך-הוא התגלה לישראל „כשנתן... את התורה“. וכיון שבעת מתן תורה התגלתה עצמותו ית', כמוסבר בכמה מקומות, לפיכך אומר רש"י – שפירושו „הוא יינה של תורה“ – „ראו שהוא יחיד“, כי מצד הדרגה של עצמות „אין שום מציאות כלל“,

וכידוע⁵¹, שלגבי הדרגה של עצמות לא ייתכן לומר „מלת אחד“, כי המילה „אחד“ אינה שוללת את מציאות העולמות, אלא האחדות של „ה' אחד“ מצביעה על כך שמציאות העולמות מאוחדת עם הקדוש-ברוך-הוא,

כפי שמפרש הסמ"ק⁵² על המילה „אחד“, שיש שבעה רקיעים וארץ (הגרמזים באות ח"י"ת של אחד), ויש ארבע רוחות בעולם (הגרמזות באות דל"ת), וכל אלו בטלים ומאוחדים עם אלופו של עולם (האות אל"ף של אחד).

והאחדות הזאת קשורה לכח האלקי הנמצא בתוך העולמות – „בחינת האור“. ובלשון הרמב"ם „מצוי ראשון“. לעומת זאת, מצד דרגת העצמות, אין אומרים שה' הוא ראשון, או אחד, אלא „יחיד“, ש„הוא לבדו הוא ואפס זולתו“.

יג. „קרע“ – ביטול כל העולמות

ולכן רומז רש"י בשינויי הלשון בפירושו – „פתח להם שבעה רקיעים וכשם שקרע את העליונים כך קרע את התחתונים“:

הבטוי „פתח להם שבעה רקיעים“ מצביע על גילוי האלקות שבשבעת הרקיעים עצמם, בעולמות העליונים. כלומר, כשנתן הקדוש-ברוך-הוא את התורה לא התגלו לישראל רק הדרגות הנמוכות, כביכול, של האלקות, אשר בארץ, ברקיע הראשון, אלא כל הדרגות של גילויי אלקות, הגרמזים באופן כללי בבטוי „שבעה רקיעים“.

אך דרגות האלקות המתגלות בעולמות העליונים הן רק הדרגות הקשורות לאור ולגילוי, שאלה מתבטאות באמצעות העליונים, אך עצמות אין סוף, הנעלית לחלוטין מכל בחינה של אור וגילוי, הרי כשם שהנבראים התחתונים אינם מגלים אותה, כך לא ייתכן שהיא תתגלה על ידי העליונים ואף לא על ידי בחינת האור הנעלית ביותר.

אין בכל זאת, יכולה העצמות להיראות, כביכול – על ידי ביטול העולמות – „קרע“ – כאשר מורגש ש„אין שום מציאות כלל“⁴⁸.

(51) בהבא לקמן ראה תו"א וארא נה, סע"ב ואילך. סה"מ

להצ"צ שרש מצות התפלה פ"ח. ובכ"מ.

(52) הובא בב"י אור"ח ס"א סא (ע"פ ברכות יג, ב).

ולכן מוסיף רש"י ואומר, שלאחר ש„פתח...“, לאחר מכן נראתה דרגת העצמות על ידי „כשם שקרע את העליונים כך קרע את התחתונים“ – הן העליונים והן התחתונים אינם מציאות, הקדוש-ברוך-הוא „קרע“ את מציאותם, ועל ידי כך „ראו שהוא יחיד“ – התגלתה דרגת העצמות, יחיד⁵³.

יד. „ראו שהוא יחיד“ – הוראה בעבודת ה'

כיון שכל ישראל „ראו שהוא יחיד“ בעת מתן תורה, מובן שענין זה קשור לנתינת ולקבלת התורה, לקיום התורה והמצוות על ידי ישראל. והרי מכל דבר שיהודי רואה או שומע עליו ללמוד הוראה בעבודת ה'⁵⁴, ועל-אחות-כמה-וכמה שענין של „אתה הראת לדעת...“, „פתח להם שבעה רקיעים וכשם שקרע את העליונים כך קרע את התחתונים“, מהווה הוראה כללית בעבודה בפועל של קיום התורה והמצוות על ידי ישראל בכל הדורות.

ההוראה הכללית הנלמדת מ„ראו שהוא יחיד“ מובנת בפשטות. וכפי שמשו, כאשר חזר בדבריו על הספור של „אתה הראת לדעת...“ אין עוד מלבדו“ המשיך והסיק מכך בסוף הפרשה⁵⁵, ושמרת את חוקיו ואת מצותיו אשר אנכי מצוך היום“.

כי כאשר יהודי רואה שה' „הוא יחיד“, מובן, שהוא צריך לקיים את רצון ה' בלי להתחשב ברצונו שלו – כי משום ש„הוא יחיד“, הרי בסופו של דבר יתבצע רצון ה'.

וכך לא יוכל שום דבר למנוע מן היהודי לקיים את רצון ה' ולהתנהג בכל דרכיו בהתאם להוראות ה' בתורתו, כי אין שום מציאות (אמיתית)⁵⁶ אחרת בעולם אשר תעלים ח"ו ולא תאפשר לקיים את רצון ה'.

ולא רק הענין של „ראו שהוא יחיד“ באופן כללי קשור לקיום התורה והמצוות, אלא גם הפרטים „פתח להם שבעה רקיעים וכשם שקרע את העליונים...“, כי מראה זו במתן תורה שאבו ישראל את הכח וההוראה לשני האופנים והדרגות שהוזכרו לעיל: עבודה באופן של „פתח“ – בדומה לעבודת הביורים, ועבודה באופן של „קרע“ – בדומה לעבודת הנטינות⁵⁷.

(53) ואולי י"ל דלא הם ב' הענינים שבפסוק: „פתח להם שבעה רקיעים“ – „הוא יחיד“ הוא האלקים; „כשם שקרע כו' וראו שהוא יחיד“ – „אין עוד מלבדו“.

(54) ראה חזק שם טוב והוספת ס' קדו"כט. וש"נ.

(55) ד, מ.

(56) „כשנתן הקב"ה את התורה ראו שהוא יחיד“, שהי' גילוי העצמות אשר „לגבי העצמות אין שום מציאות כלל“, כנ"ל; אבל לאחר מית נראה ונרגש העולם למציאות, אלא שמצד זה שראו שהוא יחיד בעת מית, נפעל בהם שירושג תמיד שאין העולם מציאות אמיתית.